

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ
за работата на ИАРМ за 2011 година

Извештај за работата на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2011 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија“ бр.120/09 и бр. 53/2011), Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) е јавна установа која врши работи и задачи на национално акредитационо тело во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оцена на сообразноста. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Правната рамка на ИАРМ е определена со: Законот за акредитација; Статутот на ИАРМ; актите на Советот; актите на директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. директор и
3. Одбор за надзор на материјално-финансиското работење.

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

- а. Акредитација на лаборатории за тестирање и калибрација
- б. Акредитација на тела кои вршат инспекција
- в. Акредитација на тела кои вршат сертификација

Собранието на Република Македонија на Седницата одржана на 11 Април, 2011 година, го донесе Законот за изменување и дополнување на законот за акредитација.

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2011 година

Согласно Програмата за работа на ИАРМ за 2011 година, донесена од страна на Владата на Република Македонија и објавена во “Службен весник на Република Македонија“ бр. 03/2011, ИАРМ ги реализира следниве активности:

1. Акредитациски активности

а. Статус на акредитирани тела

Досега вкупно се акредитирани 94 тела за оцена на сообразност. На единаесет од нив акредитацијата им е повлечена.

Во 2011 година, на вкупно 27 тела за оцена на сообразност им е *доделена акредитација*:

Вид на телото	Име на телото	Дата
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Ипром-Скопје	26.01.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	АМ Церт	27.01.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Тахо сервис – Облешево	09.03.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	АМД Тахограф - Охрид	28.03.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Срна -СН-Скопје	28.03.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Фемили -ТТВ-Скопје	28.03.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Технички преглед - АМД Тетово	27.04.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	АМД Киро Бурназ – Куманово	27.04.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Авто Сигурност – Струмица	11.05.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Ауто Мекларен	01.06.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ЈП Водовод – Скопје	01.06.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Кинзле - Прилеп	06.07.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Пи-Ком Гостивар	06.07.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	АМД Ѓ.Н. услуги - Битола	20.07.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	АСУЦ – Боро Петрушевски	20.07.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Балекс-тахо - Штип	20.07.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Сојуз на возачи	17.08.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ПСС - тахографи	21.09.2011
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Бобо-Маг	21.09.2011
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Лабораторија на рудник - Саса	23.02.2011
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЈП Водовод – Скопје Центар за санитарна контрола	01.03.2011
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	MESSER - Техногас	22.03.2011
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Еко - Детект	23.05.2011

Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Еуромак Контрол-Скопје	23.05.2011
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Факултет за дизајн и технологии на мебел	12.07.2011
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	GEING КиК	17.10.2011
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	ЈЗУ ЦЈЗ Велес	21.11.2011

Во 2011 година на 4 тела за оцена на сообразност им е **доделена реакредитација**, а на три тела за оцена на сообразност **акредитацијата им е повлечена**.

Во 2011 година, ИАРМ релизира 55 редовни **надзори на акредитираните тела**.

Вкупниот број на оценувачки денови во 2011 година изнесува 651 ден, што претставува двојно повеќе во однос на реализираните оценувачки денови во 2010 година. Најголемиот дел од оценувачките денови се реализирани од страна на водечките оценувачи вработени во ИАРМ 312,5 дена, 240,5 се реализирани од надворешни домашни оценувачи и експерти и 98 од оценувачи и експерти од странство.

6. Проектни активности

Во 2011 година ИАРМ беше вклучен во реализација на четири меѓународни проекти:

На 1-ви февруари, 2011 година официјално започнаа со реализација ИПА Националниот проект (Инструмент за претпристапна помош, Компонента 1, Проект 3.01 Слободно движење на стоки – Инфраструктура за квалитет) **“Техничка помош за градење на капацитетите на Институтот за акредитација (ИАРМ)”**. Проектот се реализира преку конзорциумот составен од “Federal Institute for Materials Research and Testing“ (BAM) од Германија и Институтот за акредитација од Литванија.

Во рамките на проектот беа реализирани 11 обуки:

- Обука за стандардот ISO/IEC 19011, со адаптација на стандардот ISO/IEC 17011. Разлики помеѓу хоризонтална и вертикална проверка и сведочење
- Обука за толкување на документот EA-2/17 “EA водич за хоризонталните барања за акредитација на тела за оцена на сообразноста за целите на нотификација
- Обука за ЕУ Директивите
- Обука за процедурите за нотификација кои се практикуваат согласно ЕУ барањата
- Обука за следливост и пресметка на мерната неодреденост во полето на хемијата и микробиологијата
- Обука за стандардот ISO/IEC 17020:2004 “Општи критериуми за работата на различни видови на тела кои вршат инспекција“ и објаснување на документот IAF/ILC A4
- Обука за стандардот ISO/IEC 17025:2005 “Општи барања за надлежностите на лабораториите за тестирање и калибрација
- Обука за стандардот EN 45011:2000 “Општи барања за телата за сертификација на производи“ и објаснување на документот IAF GD 5:2006

- Обука за стандардот ISO/IEC 17011:2004 “Општи барања за акредитациони тела кои вршат акредитација на тела за оцена на сообразноста,, и објаснување на документот IAF/ILAC A3:05/2007 како и останати релевантни ЕА документи
- Обука за следливост и пресметка на мерната неодреденост во полето на калибрацијата и механичките мерења
- Обука за оценување на земање на примероци од областа на животна средина

Покрај обуките, како дел од активностите на проектот се реализираа 21 краткорочна експертска мисија во времетраење од вкупно 142 дена, петдневна студиска посета на Акредитационото тело на Германија од страна на 5 вработени во ИАРМ и 5 набљудувања при надзорни оценки за следниве стандарди: МКС EN ISO/IEC 17025:2005 (два пати); МКС EN ISO/IEC 17020:2006; МКС EN 45011 и IAF GD5; МКС EN ISO/IEC 17021:2011.

Исто така, во 2011 година се спроведе и отворена постапка за јавна набавка на Софтвер за спроведување на постапките за акредитација, што претставуваше буџетско кофинансирање во рамките на проектот.

Преку **ИПА Регионалниот проект** вработените во ИАРМ учествуваа на следниве обуки:

- Harmonisation of requirements for assessors and technical experts of national accreditation bodies of Western Balkan countries, Загреб, Хрватска
- Состанок на Регионалната мрежа за прашања поврзани со акредитација, Истанбул, Турција;

Покрај обуките, беше организиран и состанок за формирање на Регионална листа на оценувачи согласно правилата на ЕА. Состанокот се одржа во Будимпешта, Унгарија.

Активностите предвидени со проектот на **Германското друштво за техничка соработка (GIZ)** беа насочени кон промоција на ИАРМ и значењето на акредитацијата на национално ниво. Во рамките на проектот ИАРМ организира Регионална конференција за акредитација на 28-29 септември, 2011 година во Охрид. На Конференцијата учествуваа претставници од телата за акредитација од Србија, Црна Гора, Косово, Албанија, Хрватска, како и претставници од националниот и регионалниот ИПА проекти.

Регионалниот проект “Промоција на регионалната соработка во југоисточна Европа на полето на инфраструктурата на квалитет“ наменет за Институтите за акредитација од Македонија, Србија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Косово, финансиран од **Германскиот институт за метрологија**, ги опфати следниве активности на кои учествува вработените од ИАРМ:

- Работилница за процесот за акредитација, Анкара, Турција;
- Работилница за документот ЕА 2/17 и Директивите од Новиот Приод, Атина, Грција
- Набљудување при надзорна оцена на медицинска лабораторија, акредитирано по стандардот EN ISO/IEC 15189, Атина, Грција;
- Обука за оценувачи “Валидација на аналитички методи во лаборатории за хемиски испитувања“, Белград, Србија;

- Обука за оценувачи “Валидација на аналитички методи во лаборатории за микробиолошки испитувања“, Белград, Србија;
- Обука за оценувачи “Оцена на следливост на мерењата во лаборатории за тестирање“, Скопје, Македонија;
- Тркалезна маса наменета за хармонизација на постапките за акредитација помеѓу земјите учеснички во проектот, а согласно правилата на Европската организација за акредитација, Атина, Грција.

в. Соработка со државни органи на Република Македонија

ИАРМ учествуваше во работата на неколку работни групи формирани од страна на Владата на Република Македонија, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Особено го потенцираме учеството на ИАРМ во активностите на проектот на Владата на Република Македонија “Македонско сонценце“, каде од клучно значење за реализацијата на овој проект претставува потпишувањето на Договорот за признавање на сертификатите за акредитација (MLA- Multi Lateral Agreement) помеѓу Институтот за акредитација на Република Македонија (ИАРМ) и Европската организација за акредитација (EA).

Исто така, во рамките на активностите на Комитетот за надзор на пазарот, ИАРМ учествуваше во реализацијата на три обуки наменети за инспекторите од Пазарна инспекција, претставници од Царинската управа, како и претставници од Стопанските комори во Република Македонија.

Во 2011 година, ИАРМ активно учествуваше во работата на Техничките комитети при Институтот за стандардизација на Република Македонија.

г. Човечки ресурси

Комитетот за оцена на лица континуирано врши ревизија на досиејата на сите членови на листата за оценувачи и експерти и ја надградува листата на оценувачи и експерти на ИАРМ, согласно процедурите на Европската организација за акредитација (EA).

Врз основа на претходно изнесеното, ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени под оваа ставка во Програмата за работа на ИАРМ за 2011 година.

2. Потпишување на Договор за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (EA-MLA)

Во 2011 година Советот и директорот на ИАРМ целосно ги ревидираа документите на системот за управување со квалитет. Новите изданија на документите содржат измени согласно новиот Закон за акредитација, Статутот на ИАРМ, а пред се согласно препораките на оценувачкиот тим на Европската организација за акредитација (EA) дадени во Извештаите од предоценката и оценката за потпишување на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (EA-MLA).

Со измената на сите документи на системот за управување со квалитет, всушност се отстранија и сите забелешки дадени во Извештајот од предоценката, како дел од постапката за потпишување на Договорот. Имено, прелиминарната посета на оценувачкиот тим на ЕА, се реализира во периодот од 07-11.12.2009 година. По завршувањето на прелиминарната оценка, тимот достави Извештај во кој беа дадени забелешките од неговата оценка. Забелешките од Извештајот се отстранија и превземените корективни мерки беа прифатени од страна на тимот. Оценувачката посета се реализира во периодот од 23 – 29 Октомври 2011 година. Исто така и овој тим изготви Извештај во кој беа дадени 13 забелешки во однос на работата на ИАРМ. Овие забелешки ИАРМ во целост ги отстрани до 30.12.2011 година и официјално, ИАРМ од оценувачкиот тим доби препорака за потпишување на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (ЕА-МЛА).

Како резултат на сите претходно споменати активности, ИАРМ очекува да биде ставен на дневен ред на следниот состанок на Multilateral agreement committee (ЕА-МАС) кој ќе се одржи на 18 и 19 Април 2012 година во Копенхаген, Данска и на кој ќе биде изгласано потпишувањето на Договорот.

Потпишувањето на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (ЕА-МЛА), односно признавањето на меѓународно ниво на сертификатите кои ги издава ИАРМ, има повеќекратно значење за стопанството во Република Македонија. Имено, сите македонски компании кои се акредитирани од страна на ИАРМ, ќе го добијат истиот третман како и нивните конкуренти во Европа и пошироко и сите македонски производи испитани во акредитирани тела од страна на ИАРМ, ќе можат директно да се пласираат на меѓународните пазари без дополнителни испитувања.

Исто така, потпишувањето на овој Договор е од особено значење и за реализацијата на повеќе владини проекти, меѓу кои го издвојуваме проектот “Македонско сонценце”.

3. Организирање на обуки

ИАРМ во текот на 2011 година организираше 20-тина обуки наменети за различни целни групи, како што се: телата за оценка на сообразност и останати економски оператори; оценувачи (вработени во ИАРМ и надворешни); членови на Советот на ИАРМ; инспектори од Државниот пазарниот инспекторат на РМ, претставници од Царинската управа и др.

Поголемиот дел од овие обуки беа организирани во рамките на националниот ИПА-2008 проект, како и проектот “Промоција на регионалната соработка во југоисточна Европа на полето на инфраструктурата на квалитет” финансиран од Германскиот институт за метрологија. Особено ги потенцираме обуките наменети за водечки оценувачи и оценувачи, со цел да се елиминираат забелешките од Извештајот на оценувачкиот тим за потпишувањето на Договорот за взаемно признавање на резултатите со Европската организација за акредитација (ЕА-МЛА).

Сите обуки беа организирани во Тренинг центарот на ИАРМ кој во текот на 2011 година беше реконструиран.

Во текот на 2011 година вработените во ИАРМ кои се активно вклучени во постапките за акредитација учествувале во просек по 18 дена на обука.

Како резултат на сите претходно споменати обуки, ИАРМ постигна значително институционално зајакнување преку едукација како на редовно вработените, така и на надворешните соработници.

Персоналот на ИАРМ го сочинуваат 16 редовно вработени, 31 експерт, 6 кандидати за оценувачи и 60 оценувачи од кои 16 се водечки оценувачи, 21 технички оценувачи од различни подрачја и 23 технички оценувачи во обука.

4. Промовирање на системот за акредитација

Во 2011 година беа одржани следниве промотивни настани:

- На 9 јуни 2011 година по повод Меѓународениот ден на акредитацијата, ИАРМ организираше промоција за доделување на Сертификатите за акредитација на телата за оцена на сообразност акредитирани во текот на 2010 година. Промоцијата се одржа во хотелот Александар Палас. Овој настан беше искористен и за промоција на националниот ИПА *“Техничка помош за градење на капацитетите на Институтот за акредитација (ИАРМ)”*
- Во 2011 година, ИАРМ издаде „Годишен извештај за работењето на ИАРМ во 2010 година“.
- ИАРМ учествуваше во неколку активности организирани од страна на Министерството за економија и Комитетот за надзор на пазарот.

5. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално финансиско работење на ИАРМ

Согласно Законот за акредитација, Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално финансиско работење на ИАРМ 3 члена. Во текот на 2011 година двете тела кои работат во состав на ИАРМ одржаа вкупно по 12 редовни седници. Исплатата на членовите на овие тела се врши според одржана седница (за неповеќе од 12 седници во годината) и според присуство на членовите.

6. Меѓународни активности

Во 2011 година ИАРМ имаше повеќе *меѓународни* активности:

- ИАРМ активно ја следи и учествува во работата на Европската организација за акредитација (EA).
- Вработените од ИАРМ учествуваа во работата на Комитетите на Европската организација за акредитација (Комитет за лаборатории, Комитет за инспекциски тела, Комитет за сертификациски тела, Комитет за комуникација и публикација, Комитет за хармонизација и Комитет за взаемно признавање на сертификатите за акредитација).
- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустрија, царина и даноци, како и во преговорите за потпишување на PECA/ASAA со Европската Комисија.
- ИАРМ учествува во работата и на ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), каде ИАРМ има статус на асоцијативна (придружна) членка.

Во август 2011 година ИАРМ потпиша меѓународен договор за *билатерална соработка* со Институтот за акредитација на Молдавија. Со сите институти за акредитација од регионот, ИАРМ веќе има потпишано билатерални договори.

Во рамките на претходно потпишаните билатералните договори ИАРМ ги реализира следниве активности:

- Учество во заеднички обуки.
- Заеднички активности во рамките на регионалниот ИПА проект.
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија, Хрватска и Бугарија.

7. Менаџмент и тековно работење на ИАРМ

Бидејќи четиригодишниот мандат на членовите на Советот на ИАРМ им заврши во октомври 2010 година, на 13 Април 2011 година, Владата на Република Македонија со Решение бр. бр.22-1247/2 ги именува членовите на новиот Совет на ИАРМ.

Исто така, во ноември 2011 година заврши мандатот на Директорот на ИАРМ и кон крајот на 2011 година Советот на ИАРМ распиша конкурс за избор на директор на ИАРМ, постапката за избор е сеуште во тек.

За поефикасно функционирање на ИАРМ, во 2011 година се изврши набавка на софтвер за благајничко работење, како и реновирање на Теренинг центарот на ИАРМ.

Врз основа на претходно изнесеното, може да се заклучи дека ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени во Програмата за работа на ИАРМ за 2011 година.

**в.д. Директор
Д-р Трпе Ристоски**
